

Szászkézd, a leépített örökség

Valóságos szélmalomharcot vív Szászkézd polgármestere az UNESCO-övezetet képező egykori szász falu lakóival, akik képtelenek megérteni, hogy az épített örökséget őrizni kell. Sokan, még a község vezetői közül is, fittyet hánynak az építkezési törvényre és a jóérzés íratlan szabályaira.

Szászkézd, az 1400 fős Maros megyei falu, a többi királyföldi, egykoron szász település helyzetében vergődik. A jelenlegi lakóira túl nagy súly nehezedik: az épített örökség megőrzése. Ez Szászkézden hatványozottan nyomasztóbb, hiszen a település az UNESCO-övezet részét képezi. Nem csak az 1300-as évek közepén felhúzott három falgyűrűs parasztvára, valamint a segesvári óratorony mintájára épült, 15. század végi evangélikus temploma teszi értékessé a Marosvásárhelyt Brassóval összekötő országút mentén fekvő falut. Tágas piactere, a mai központja és minden egyes szász háza a világörökség listájára ajánlja. Nyáron egyik turistabusz a másik után érkezik a faluba, a külföldről érkezők viszont azon is elcsodálkoznak, hogy a helyiek miként úznak csúfot saját javaikból, értékeikből.

Van, aki belátja, hogy tévedett

Emilia Pleșia egyike azon szászkézdieknek, akik ellen az építkezési törvények megszegése miatt a hatóságok bünygyi pert indítottak. Az idős asszony megjárta a segesvári, később a marosvásárhelyi ügyészséget, majd a bíróságot, törlesztette a büntetést, most pedig helyre kell állítania családi házának homlokzatát. Ő még azok közé tartozik, akik a jó ízlés határain belül pofozgatta családi otthonát, és a bosszúsága ellenére sem perlekedik a törvénnyel. Belátja, hogy tévedett, de úgy véli: ha figyelmeztették volna, nem cseréli a régi ablakkereteit műanyagra.

„Az igazság az, hogy a 90-es évek elején ezt láttam Németországban. Amikor 1998-ban én is kicseréltem, senki nem mondta, hogy ez így nem helyes. Mint ahogy azt sem, hogy más színt kellene választanom a főhomlokzat számára. Seбай, nemsokára

át fogom festetni a ház falát” – mondja belenyugodva. Egy dolog bosszantja mindössze: a pénzbírság nagyobb volt, mint az összeg, amibe a jelenleg rózsaszínben „pompázó” homlokzat átfestése fog kerülni.

A település elöljárója, Ovidiu Șoaită sajnálja az idős asszonyt, hogy újabb kiadásba veri magát, de mint állítja, a múlt rendszerbeli polgármester lányaként komolyabb törvénytiszteletet várt volna el tőle.

Gazdátlan szász iskola

Emilia néni nem az egyetlen, akinek a törvény áthágása miatt a zsebébe kell nyúlania. Rajta kívül elég sokan módosítottak családi házaiikon. Egyesek az ügyészséget járlják, mások dossziéja már a bíróság asztalán hever. Az elcsúfított családi házaknál még szomorúbb látványt nyújt az egykori evangélikus felekezeti iskola épülete. A szászok valamikori tanodája ma egy még álló, ajtó-ablak nélküli, emeletes rom. Falai között a szomszéd

A polgármester szerint Szászkézd előnye egyben a hátránya is: a falu a maga mintegy hatszáz lakóházával műemlékvédelmi övezet részét képezi. A szigorú törvények rendkívül visszaszorítják a helyiek mozgásterét.

juhai leltek akolra. Valószínűleg ideig-óráig, addig, amíg a tetőzet be nem omlik.

Nehéz az emberekkel megértetni

A polgármester szerint Szászkézd előnye egyben a hátránya is: az egész falu a maga mintegy hatszáz lakóházával műemlékvédelmi övezet részét képezi. A szigorú törvények rendkívül visszaszorítják a helyiek moz-

gásterét. Az is vét, aki építkezési engedéllyel a kezében olyan beavatkozásokra is vállalkozik, amelyek nem szerepelnek a hatóságok által kibocsátott okiratokban, az is, aki tiszteletben tartja az építkezési szabályokat, ám elmulasztja kiváltani az engedélyt.

nék le házaik homlokzatát, és műanyagkeretes ablakokkal cserélnék ki a régi nyílászárókat. De akadnak olyanok is, akik a jellegzetes szász házak „kontyát” számolnák fel, vagy tetőcserepeiket bádoglemezre váltanák.

Az önkormányzat katalógusszerű útmutatót adott ki, amelynek fényképeiből bárki megtudhatja, mit szabad és mit nem. A falubeliek közül mégis egyesek eltekintenek mindenféle szabálytól. „A törvények szerint az építkezési fegyelem megszegése az UNESCO-övezetben nem kihágás, hanem bűnygy. Az önkormányzat tehetetlen, mert nem bírságolhat, az ügyészségnek viszont kötelező módon be kell indítania a bűnygyi eljárást. Jelenleg is hét-nyolc bűnygyi dosszié van a segesvári bíróságon” – mondja Șoaită. A segesvári ügyészekben azonban aligha lehet bízni. Nemrég éppen a szomszédos város főépítésze, Adina Popescu panaszkolta el, hogy a nyomozóhatóság emberei nekiszögezték a kérdést: „miért nem teszszik a PVC-keretes termopán ablak, hiszen az nagyon szép?!”

Van, aki sírhelyeket szántott fel

Az egykori szász település jelenlegi lakóinak hozzáállása cseppet sem

meglepő. Nincs mit várni az egyszerű, többnyire betelepült emberektől mindaddig, amíg a község vezetésében lévő személyek közül sem tartja be mindenki az előírásokat. Két évvel ezelőtt országos visszhangot váltott ki Ovidiu Petru helyi szocialdemokrata tanácsos tette, aki a kertje végében lévő középkori kápolnamaradványt bontotta le és a temetőrészt szántotta fel. A hatósági figyelmeztetés ellenére a politikus 13. századbeli nyughelyeket tett tönkre emberi maradványokat forgatva ki a földből. „Én nem egy kápolnáért vagy temetkezési helyért adtam pénzt, hanem a házért meg a telekért. Ha olyan értékes volt, miért nem jöttek a múzeumtól, hogy kerítsék be, és fizessenek kártérítést” – háborgott Petru, miután a szakemberek kérdőre vonták romboló cselekedete miatt. A tanácsos huszonöt évvel ezelőtt egy kitelepülő szász családtól vásárolta az ingatlant. Az előző tulajdonos példamutatóan gondozta a kis kápolnát, Petru időközben átalakította a főúton lévő házat, amit ibolyaszínre festett. Az épített örökség ellen elkövetett bűncselekmény és a temetőgyalázás dacára alig egy pár héttel később, 2016 nyarán Ovidiu Petrut a község lakói újraválasztották.

SZUCHER ERVIN

A helyi önkormányzati képviselő felújított háza teljesen elveszítette műemlék jellegét

Romos állapotban az egykori német iskola épülete

Műanyag nyílászárókkal felszerelt és rózsaszínre festett szász műemléképület

FOTÓK: SZUCHER ERVIN